

destacat per la voluntat de promoure la seva presència al continent participant en les institucions d'àmbit europeu o arribant a indrets més llunyans. Qüestió necessària i ben actual si vol fomentar els seus interessos econòmics, polítics i culturals.

Josep Maria ROIG I ROSICH
Universitat Rovira i Virgili

GALLART, Amadeu (2022). *Per Déu, per la Pàtria i el Rei. La vida d'un carlista pirinenc (Antoni Martí, 1806-1863)*. Pròleg de Carme Batlle Gallart. La Seu d'Urgell: Edicions Salòria, 245 p.

L'eminent historiadora Carme Batlle (1931) explica al pròleg del llibre que ressenyem, per què considera rellevant publicar un «dietari familiar, del nostre rebesavi», ja que l'autora del pròleg i l'autor del llibre són cosins. Batlle descriu el manuscrit i remarca que «ens ofereix la gran possibilitat de fer conèixer uns fets personals que transcendeixen l'àmbit de la intimitat i a la vegada presentar notícies del Pirineu centrant-nos molt en la ciutat de la Seu. No hi ha, o no en tenim notícia, gaires documents d'aquesta mena» (p. 15). No obstant això, aquest llibre no és únicament

singular per la rellevància del dietari, que és una font primària de molt interès, sinó per la decisió d'Amadeu Gallart d'inspirar el llibre en relats de no-ficció, com el *Testament a Praga* de Teresa Pàmies o *El monarca de las sombras* de Javier Cercas.

Amadeu Gallart Sort (1947) és llicenciat en Econòmiques i en Història Contemporània per la Universitat de Barcelona. Va ser el primer alcalde democràtic de la Seu, entre 1979 i 1983, com a cap de llista de Redreçament i Progrés. El seu activisme polític té molt poc a veure amb el del seu rebesavi, que era un convençut defensor de l'Antic Règim, ja que el rebesnet milità al PSUC, ICV-Verds i Catalunya en Comú. A més de la seva activitat política i d'haver-se dedicat a l'empresa familiar, com a historiador ha publicat el volum III de *l'Alt Urgell, una visió de conjunt* (2011), amb Sol Gasch i Mercè Grau; *Trossos de temps de la Seu de postguerra* (2016), amb Sol Gasch i, en solitari, *La lluita per la República a la Seu, a l'Alt Pirineu i a Andorra. La figura d'Enric Canturri (1931-1939)* (2020) i el llibre sobre el seu rebesavi, Antoni Martí.

El llibre s'inicia amb el pròleg de Carme Batlle (p. 15-22) i les explicacions prèvies de l'autor (p. 23), però la part més rellevant és la titulada «La vida d'un carlista pirinenc: Antoni Martí (1806-1863)», que està estructurada

com un diàleg entre l'autor del dietari i el seu rebesnet (p. 25-217). Aquest diu que «el cos narratiu seguirà les notes *biogràfiques* d'Antoni Martí en 16 petits capítols en lletra cursiva (notes adreçades als seus descendents) complementats cadascun per 16 explicacions que contextualitzaran la narració. Les 16 notes biogràfiques són producte de la meua lliure interpretació, en coherència amb les creences i les peripècies emanades del dietari i de les fonts documentals existents. Les 16 explicacions s'ajustaran al màxim a les fonts consultades, molt en especial a les dipositades a l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell. La idea és oferir una obra ubicada entre la biografia d'un personatge i la història d'un període, dignes de ser conegudes pel lector» (p. 23). El llibre continua amb l'epíleg (p. 219-220), la cronologia bàsica (p. 221-224), els «Antecedents familiars de Maria Carme Batlle Gallart i Amadeu Gallart Sort respecte d'Antoni Martí Fuster» (p. 225-226), el dietari d'Antoni Martí (p. 227-245), els agraïments (p. 241) i la bibliografia (p. 243-244).

Les setze explicacions biogràfiques i les setze respostes al «benvolgut rebesavi Anton» d'Amadeu Gallart són dignes de ser conegudes pel lector interessat per la història de l'Alt Pirineu i/o del primer carlisme. De fet, a l'epíleg l'autor es pregunta si el llibre

que ressenyem és únicament d'interès local i argumenta que la resposta és parcialment negativa, ja que és història local, però «culturalment i ideològicament intenta descriure les característiques que va adoptar el primer carlisme al nostre Pirineu» (p. 219). Si aquest era l'objectiu d'Amadeu Gallart l'ha aconseguit, perquè el seu llibre enriqueix els estudis sobre un fenomen tan complex com és el dels defensors de l'Antic Règim. De fet, l'historiador britànic C. A. Bayly afirma que la primera guerra carlina va ser el moviment contrarevolucionari europeu més important del segle XIX.²

El Grup de Recerca en Estats Nacions i Sobiranes (GRENS) de la Universitat Pompeu Fabra (UPF) organitzà la presentació dels llibres d'Amadeu Gallart, *Per Déu, per la Pàtria i el Rei. La vida d'un carlista pirinenc (Antoni Martí, 1806-1863)* i *La lluita per la república a la seu, a l'Alt Pirineu i a Andorra*, el 19 d'octubre de 2022. Ambdós llibres són aportacions bàsiques per a la història contemporània de l'Alt Pirineu català, com també de la d'Andorra. A la presentació, Amadeu Gallart va afirmar que el llibre sobre el seu «rebesavi Anton» era una obra de divulgació històrica de la primera meitat del segle XIX a

2. C. A. BAYLY (2004), *The birth of the modern world, 1780-1914*, Blackwell, Oxford.

l'Alt Pirineu. El que escriu hi va estar d'acord, però va afegir que el llibre d'Antoni Martí s'emmarca en el debat sobre els límits de la història amb els relats de no-ficció.³

En definitiva, aquest és un llibre de lectura obligatòria per als que vulguin incrementar els seus coneixements sobre l'Alt Pirineu català i Andorra a la primera meitat del segle XIX, alhora que sobre la lluita fratricida entre els defensors de l'Antic Règim, com Antoni Martí, i els liberals, que eren identificats pels partidaris de l'absolutisme com a «negres». A més, Gallart es mostra com un autor que es podrà citar en obres de no-ficció com les de Teresa Pàmies, Javier Cercas o Emmanuel Carrère.

Josep PICH MITJANA
Universitat Pompeu Fabra

MARTÍN PASCUAL, Llúcia [ed.] (2022). *Bestiari medieval*. Barcelona: Barcino - Fundació Carulla, 216 p.

Georges-Louis Leclerc (1707-1788), destacat biòleg francès, qui va influir en les teories de Charles

Darwin i Jean-Baptiste Lamarck, comenta a la seva obra *Histoire naturelle, générale et particulière: Quadrupèdes* que «la nature est le trône extérieur de la magnificence divine» («la natura és el tron visible de la majestat divina»). La naturalesa concebuda com a obra de Déu, reflex de l'essència del seu Creador, no és una idea pròpia de Leclerc, sinó una visió del món d'arrels cristianes i medievals. És dins aquesta visió que s'ha de contextualitzar *Bestiari medieval*, obra que convida el lector a conèixer els animals des d'una òptica moralitzant.

La simbologia animal d'arrel medieval continua viva a la nostra llengua. Si treballem de forma constant som com formigues, si som astuts som com guineus i si som com ases actuem sent curts d'enteniment. Al *Bestiari* editat per Martín Pascual trobem, entre molts altres, aquests tres animals i les mateixes simbologies, cosa que prova que expressions catalanes avui en ús ja van arrelar, com a mínim, a l'edat mitjana.

El bestiari no té voluntat científica, sinó moralitzadora. Els éssers descrits eren matèria per enriquir els sermons dels predicadors, especialment mendicants. El que es pretenia amb el text del bestiari era fer la doctrina cristiana més entenedora i propera als fidels, amb exemples d'animals que eren part de l'imaginari col·lectiu de

---

3. <https://www.youtube.com/watch?v=X-SeKypzXpnQ>. Consultat el 2 de gener de 2023.